

Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie wrzesień 2015–kwiecień 2016

Zgodnie z przyjętą metodyką ptaki liczone raz w miesiącu w miesiącach od września do kwietnia. W styczniu policzono też mewy na dwóch dużych, komunalnych składowiskach śmieci w Gdańsku-Szadółkach i w Łężycach koło Gdyni. Kontrolowane w poprzednich sezonach składowisko w Swarzewie koło Władysławowa zostało zlikwidowane. Liczba przebywających tam mew w styczniu 2014 i 2015 nie przekraczała 100 osobników (Meissner et al. 2015a, b), co wskazywało na ograniczone użytkowanie tego wysypiska. Z powodu trudności w oznaczaniu mew z grupy mew srebrzystych *Larus argentatus sensu lato* przebywających w dużych stadach w niniejszym opracowaniu potraktowane je łącznie.

W omawianym sezonie okres niskich temperatur rozpoczął się w ostatnich dniach grudnia i trwał do 8.01.16 z minimalną średnią dobową temperaturą $-8,2^{\circ}\text{C}$. Ujemne temperatury odnotowano jeszcze w drugiej połowie stycznia z najniższą temperaturą wynoszącą $-1,9^{\circ}\text{C}$. Średnia temperatura dla grudnia, stycznia i lutego wyniosła odpowiednio: $5,6^{\circ}\text{C}$, $-0,8^{\circ}\text{C}$ i $3,1^{\circ}\text{C}$ (www.tutiempo.net dla stacji pomiarowej w Helu). Pokrywa lodowa pojawiła się tylko podczas kontroli w styczniu i objęła swoim zasięgiem całą Zatokę Pucką Wewnętrzną oraz wąski pas wzdłuż Półwyspu Helskiego między Kuźnicą i Helem. Wisłą płynęła gęsta kora ograniczając powierzchnię dostępną dla ptaków. Na Zatoce Puckiej, w obrębie zwartej pokrywy lodowej wolne od lodu pozostawały oparzeliska, w których licznie gromadziły się kaczki i łabędzie.

W październiku i w listopadzie na badanym akwenu licznie pojawiły się świstuny *Anas penelope*, a w listopadzie także krzyżówki *A. platyrhynchos* i łabędzie krzykliwe *Cygnus cygnus* (tab. 1). Liczebność krzyżówek gwałtownie spadła w grudniu, co jest nietypowe dla tego akwenu, ponieważ zwykle w tym miesiącu notuje się maksimum liczebności tego gatunku (Meissner et al. 2010). W styczniu zaobserwowano ponad 8 tysięcy łabędzi niemych *C. olor*, które w większości (6 300 os.) przebywały na przybrzeżnych wodach Zatoki Puckiej między Kuźnicą i Jastarnią. W okresie 29 lat liczebność tego gatunku wykazuje zimą umiarkowany trend wzrostowy, a w ostatnich trzech sezonach ustabilizowała się na poziomie około 8 tys. osobników (rys. 1). Zachodnia część Zatoki Gdańskiej jest obecnie najważniejszym zimowiskiem tego gatunku w Polsce (Chodkiewicz et al. 2016).

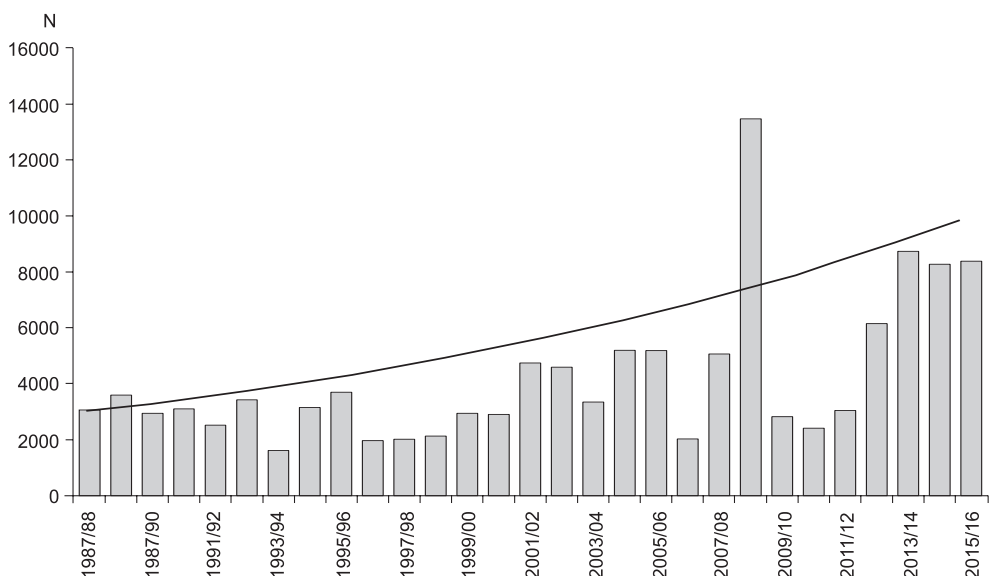
Wyniki liczenia ptaków zimujących na całym Bałtyku, przeprowadzone w latach 1992–1993 i 2007–2009, wskazały na znaczny spadek liczebności zimujących łodówek *Clangula hyemalis* i uhli *Melanitta fusca*. W stosunku do wyników badań przeprowadzonych na początku lat 90. ubiegłego wieku (Durinck et al. 1994) liczebność pierwszego z tych gatunków zmniejszyła się o 65%, a drugiego o 60% (Skov et al. 2011). Spowodowało to podwyższenie obu tym gatunkom kategorii zagrożenia przez Międzynarodową Unię Ochrony Przyrody (IUCN). Łodówka jest obecnie wymieniana jako gatunek narażony (VU), uhla jako gatunek zagrożony (EN) (IUCN Red List of Threatened Species, Version 2013.1). W przypadku łodówki najwyższe liczebności na Zatoce Gdańskiej notowano w latach 1993 i 1995, co koresponduje z wynikami uzyskanymi dla całego

Tabela 1. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej od września 2015 do kwietnia 2016
Table 1. Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between September 2015 and April 2016.
 (1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	11.–13. 09.15	17.–19. 10.15	21.–23. 11.15	12.–14. 12.15	16.–18. 01.16	14.–15. 02.16	13.–14. 03.16	16.–18. 04.16
<i>Cygnus olor</i>	706	2099	1609	1250	8380	2881	1707	1183
<i>Cygnus columbianus</i>		4	5				34	
<i>Cygnus cygnus</i>		41	676	28	179	26	148	
<i>Anser fabalis</i>		25	50	2	2	9	12	
<i>Anser albifrons</i>		12	31					1
<i>Anser anser</i>	338	338	846	250		1		8
<i>Anser indicus</i>	1	1	1	1	1			
<i>Branta bernicla</i>		1	2					
<i>Branta canadensis</i>					1		39	1
<i>Branta leucopsis</i>		2	94					
<i>Tadorna tadorna</i>	1					3	12	48
<i>Netta rufina</i>	1							
<i>Anas penelope</i>	77	2145	2022	70		15	15	301
<i>Anas strepera</i>	6	6	11				3	21
<i>Anas crecca</i>	137	151	330					71
<i>Anas platyrhynchos</i>	1485	3146	7100	939	1418	1486	1081	250
<i>Anas acuta</i>	28	1	2			1		25
<i>Anas querquedula</i>		5						8
<i>Anas clypeata</i>	20	15	4					52
<i>Aythya ferina</i>	3	227	100	11	37	142	75	2
<i>Aythya fuligula</i>	167	5690	2081	3750	2589	9534	2606	2791
<i>Aythya marila</i>		442	1117		414	306	1501	20
<i>Somateria mollissima</i>	10	23	77	38	112	144	9	
<i>Clangula hyemalis</i>		1005	3731	6589	4562	8902	10323	4484
<i>Melanitta nigra</i>		139	45	87	118	653	1419	41
<i>Melanitta fusca</i>		215	430	430	5154	4920	1384	8
<i>Bucephala clangula</i>	247	676	4030	3781	10557	4514	2677	57
<i>Mergellus albellus</i>			2	14	395	42	39	4
<i>Mergus serrator</i>		8	1026	116	172	331	243	38
<i>Mergus merganser</i>	363	223	439	659	5643	346	178	181
<i>Gavia stellata</i>					2			
<i>Gavia arctica</i>		13	5	17		2	1	3
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	2	28	5			1		
<i>Podiceps cristatus</i>	763	1586	1188	854	338	824	280	19
<i>Podiceps grisegena</i>	3	1						
<i>Podiceps auritus</i>		39	18	6		7		1
<i>Phalacrocorax carbo</i>	7703	7113	3584	5419	4606	3167	1762	2701
<i>Ardea cinerea</i>	11	174	95	83	27	81	129	160
<i>Ardea alba</i>	2	3						24

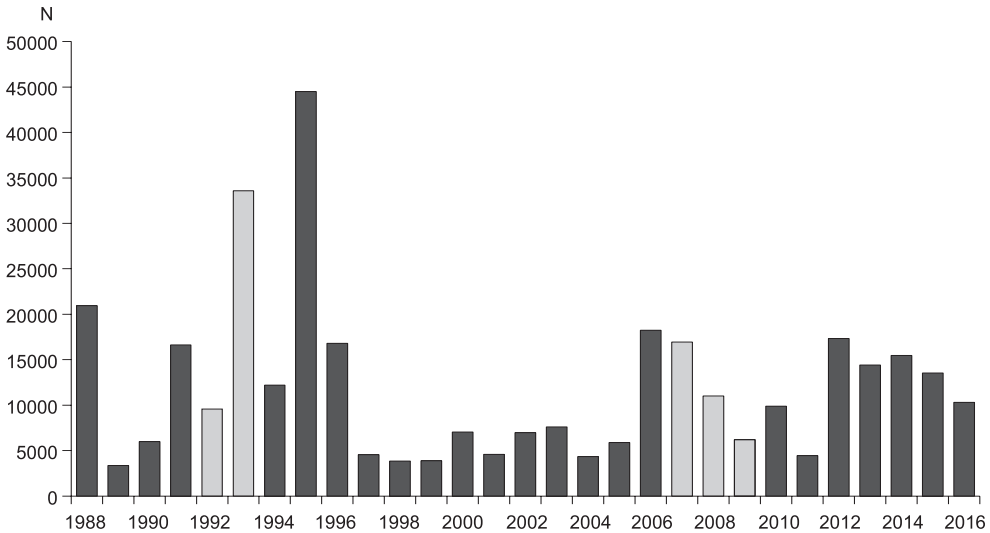
Gatunek (1)	11.–13. 09.15	17.–19. 10.15	21.–23. 11.15	12.–14. 12.15	16.–18. 01.16	14.–15. 02.16	13.–14. 03.16	16.–18. 04.16
<i>Egretta garzetta</i>								1
<i>Fulica atra</i>	4080	6217	4196	3522	2050	3139	950	17
<i>Larus canus</i>	201	309	585	418	1587	1375	550	103
<i>Larus marinus</i>	305	445	213	314	243	163	79	34
<i>Larus argentatus</i>	5270	3002	3992	4123	6547	4309	2070	2731
<i>Larus fuscus</i>	2	3						3
<i>Larus melanocephalus</i>		1						
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	2154	3025	2393	2858	4830	4878	3873	725
<i>Hydrocoloeus minutus</i>	52							258
<i>Alca torda</i>		2			20			
Suma (2)	24138	38601	42135	35629	59984	52202	33199	16375

Bałtyku (rys. 2). Natomiast liczba zimujących uhli wyraźnie wzrosła od roku 2010, a spadek liczebności wykazywany dla całego Bałtyku nie zaznaczył się na Zatoce Gdańskiej (rys. 3). Można zauważyć, że na Zatoce Gdańskiej mają miejsce bardzo duże wahania liczebności lodówki i uhli, które mogą wynikać np. z przemieszczeń ptaków między strefą przybrzeżną i pełnomorską, jak to zostało wcześniej wykazane dla akwenu w pobliżu Przylądka Rozewie (Meissner 2010). Badania prowadzone w styczniu w całej strefie polskich wód terytorialnych także wykazały w kolejnych latach różnice w rozmieszczeniu obu tych gatunków w obrębie tego rozległego obszaru (Neubauer et al. 2015, Chodkiewicz et al. 2016), co może wskazywać na przemieszczenia ptaków pomiędzy różnymi

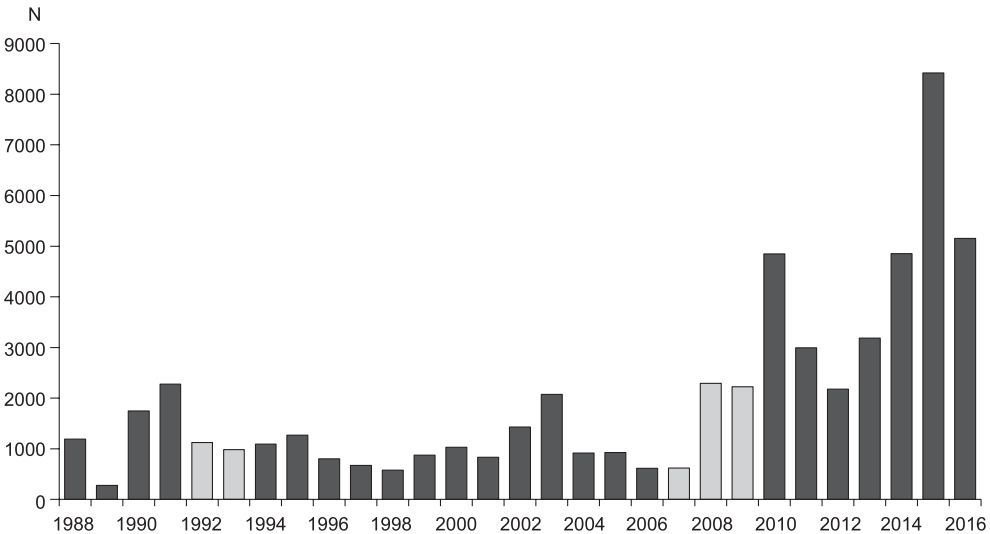
Rys. 1. Zmiany liczebności łabędzi niemych *Cygnus olor* w okresie zimowym (grudzień-luty) w kolejnych sezonach. Zaznaczono linię trendu wskazującego na umiarkowany wzrost liczby zimujących ptaków (TRIM; $\lambda=1,034$; $SE=0,004$; $p<0,01$)

Fig. 1. Changes in numbers of the Mute Swan in subsequent winters (December-February). Line indicating a moderate increasing trend of the wintering population is shown (TRIM; $\lambda=1,034$; $SE=0,004$; $p<0,01$)

Rys. 2. Maksymalne liczebności lodówki *Clangula hyemalis* w okresie zimowo-wiosennym (styczeń-kwiecień) w kolejnych latach. Szarymi słupkami zaznaczono okresy prowadzenia liczeń ptaków wodnych zimujących na Bałtyku (Durinck et al. 1994, Skov et al. 2011), które wskazały na znaczny spadek liczebności tego gatunku

Fig. 2. Maximum total counts of the Long-tailed Duck in winter-spring (January-April) in subsequent study years. Grey bars indicate periods of winter waterfowl counts at the Baltic Sea (Durinck et al. 1994, Skov et al. 2011), which revealed considerable decline of the species

Rys. 3. Maksymalne liczebności uhli *Melanitta fusca* w okresie zimowo-wiosennym (styczeń-kwiecień) w kolejnych latach. Szarymi słupkami zaznaczono okresy prowadzenia liczeń ptaków wodnych zimujących na Bałtyku (Durinck et al. 1994, Skov et al. 2011), które wskazały na znaczny spadek liczebności tego gatunku

Fig. 3. Maximum total counts of the Velvet Scoter in winter-spring (January-April) of 1998–2016. Grey bars indicate periods of winter waterfowl counts at the Baltic Sea (Durinck et al. 1994, Skov et al. 2011), which revealed considerable decline of this species

Tabela 2. Liczebność poszczególnych gatunków mew stwierdzonych w styczniu 2016 na wysypiskach śmieci położonych w pobliżu wybrzeża

Table 2. Numbers of gull species in January 2016 at two refuse dumps near the coast. (1) – species, (2) – total

Gatunek (1)	Łężyce 30.01.16	Szadółki 22.01.16	Razem (2)
<i>Larus canus</i>	2	8	10
<i>Larus marinus</i>		31	31
<i>Larus argentatus</i>	2000	1900	3900
<i>Larus fuscus</i>		1	1
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	2	2	4
Razem (2)	2004	1942	3946

bałtyckimi zimowiskami. Trzeba też pamiętać, że obserwacje prowadzone w zachodniej części Zatoki Gdańskiej dotyczą wyłącznie strefy przybrzeżnej, a oba te gatunki bardzo licznie gromadzą się na akwenach położonych z dala od wybrzeża (Durinck et al. 1994, Skov et al. 2011). Jednak w styczniu 2016 w pasie polskich wód terytorialnych najwięcej uhlia zaobserwowano właśnie na Zatoce Gdańskiej (Chodkiewicz et al. 2016), co potwierdza, że akwen ten jest obecnie jednym z ważniejszych zimowisk tego gatunku w Polsce.

W drugiej połowie stycznia liczebność mew, w tym mewy srebrzystej *Larus argentatus sensu lato*, na komunalnych składowiskach śmieci była bardzo niska (tab. 2). Jednak kontrole obu wysypisk śmieci przeprowadzono w ostatniej dekadzie stycznia, podczas gdy w dniu 8.01.2016 koncentracja mew srebrzystych na składowisku w Gdańsku-Szadółkach liczyła 10 300 os. (obs. A. Kośmicki, A. Janczyszyn). Potwierdza to wcześniejsze obserwacje, że od grudnia do lutego liczba mew srebrzystych na składowiskach śmieci nad Zatoką Gdańską stopniowo się zmniejsza (Meissner & Nitecki 1999, Meissner et al. 2007).

Na poszczególnych odcinkach ptaki liczyli: S. Bzoma, S. Huzarski, A. Janczyszyn, P. Janowski, S. Kaszak, A. Kośmicka, A. Kośmicki, M. Kozakiewicz, W. Meissner, P. Nagórski, A. Niemczyk, D. Ożarowski, Z. Pestka, P. Rydzkowski, K. Stępniewska, M. Ściborski, J. Typiak, C. Wójcik, M. Wybraniec, G. Zaniewicz. Wszystkim Im serdecznie dziękujemy. Praca Grupy Badawczej Ptaków Wodnych KULING nr 161.

Summary: Numbers of waterbirds on the Bay of Gdańsk between September 2015 and April 2016.

Between September 2015 and April 2016 the Bay of Gdańsk supported high numbers of Eurasian Wigeons *Anas penelope*, Mallards *A. platyrhynchos* and Whooper Swans *Cygnus cygnus*. The number of Mallards dropped sharply in December. This is quite an unusual result for this water body, as generally the highest counts of Mallards are received at the end of a year. Total counts of Mute Swans *C. olor* suggest that the species wintering population stabilised at the level of 8,000 individuals, and reflect a continuation of the moderate population increase over the last 29 years. Western part of the Bay of Gdańsk is currently the most important wintering site of the species in Poland. Wintering population of the Velvet Scoter *Melanitta fusca* has been increasing during last years at the Bay of Gdańsk. Surveys conducted within the whole area of Polish territorial waters indicate that the Bay of Gdańsk is one of the most important wintering sites of this species in this part of the Baltic Sea. Numbers of gulls, including the European Herring Gull *Larus argentatus*, at municipal waste dumps were exceptionally low in the second half of January, which could be associated with later than usually count date. This suggestion gains support from high numbers of this species (10,300 individuals) recorded on 8 January 2016 in Gdańsk-Szadółki.

Literatura

- Chodkiewicz T., Meissner W., Chylarecki P., Neubauer G., Sikora A., Pietrasz K., Cenian Z., Betleja J., Kajtoch Ł., Lenkiewicz W., Ławicki Ł., Rohde Z., Rubacha S., Smyk B., Wieloch M., Wylegała P., Zielińska M., Zieliński P. 2016. Monitoring ptaków Polski w latach 2015–2016. *Biuletyn Monitoringu Przyrody* 15: 1–86.
- Durinck J., Skov H., Jensen F. P., Pihl S. 1994. Important marine areas for wintering birds in the Baltic Sea. *Ornis Consult Report*, Copenhagen.
- Meissner W. 2010. Sezonowe zmiany liczebności i rozmieszczenia lodówki *Clangula hyemalis*, markaczki *Melanitta nigra* i uhli *M. fusca* w rejonie Przylądka Rozewie. *Ornis Pol.* 51: 275–284.
- Meissner W., Nitecki C. 1999. The species composition and the age structure of gulls wintering in the selected places of the Gulf of Gdansk. *Ring* 21: 23–40.
- Meissner W., Staniszevska J., Bzoma S. 2007. Liczebność oraz struktura gatunkowa i wiekowa mew Laridae w regionie Zatoki Gdańskiej w okresie pozalęgowym. *Not. Orn.* 48: 67–81.
- Meissner W., Ściborski M., Kośmicki A., Wójcik C. 2015a. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie wrzesień 2013–kwiecień 2014. *Ornis Pol.* 56: 61–64.
- Meissner W., Typiak J., Bzoma S. 2010. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie od września 2009 do kwietnia 2010. *Ornis Pol.* 51: 310–313.
- Meissner W., Typiak J., Bzoma S., Kośmicki A., Wójcik C. 2015b. Liczebność ptaków wodnych na Zatoce Gdańskiej w okresie maj 2014–kwiecień 2015. *Ornis Pol.* 56: 339–344.
- Neubauer G., Meissner W., Chylarecki P., Chodkiewicz T., Sikora A., Pietrasz K., Cenian Z., Betleja J., Gaszewski K., Kajtoch Ł., Lenkiewicz W., Ławicki Ł., Rohde Z., Rubacha S., Smyk B., Wieloch M., Wylegała P., Zielińska M., Zieliński P. 2015. Monitoring ptaków Polski w latach 2013–2015. *Biuletyn Monitoringu Przyrody* 13: 1–92.
- Skov H., Heinänen S., Żydelski R., Bellebaum J., Bzoma S., Dagys M., Durinck J., Garthe S., Grishanov G., Hario M., Kieckbusch J. J., Kube J., Kuresoo A., Larsson K., Luigujoe L., Meissner W., Nehls H. W., Nilsson L., Petersen I. K., Roos M. M., Pihl S., Sonntag N., Stock A., Stipniece A. 2011. Waterbird populations and pressures in the Baltic Sea. *Nordic Council of Ministers*, Copenhagen.

Włodzimierz Meissner

Pracownia Ekofizjologii Ptaków
Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców UG,
Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk
w.meissner@ug.edu.pl

Andrzej Kośmicki

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Kruczkowskiego 15 C/9, 80-288 Gdańsk

Sabina Kaszak

Miejski Ogród Zoologiczny Wybrzeża
Karwieńska 3; 80-328 Gdańsk

Grzegorz Zaniewicz

Pracownia Ekofizjologii Ptaków
Katedra Ekologii i Zoologii Kręgowców UG,
Wita Stwosza 59, 80-308 Gdańsk

Adam Janczyszyn

Grupa Badawcza Ptaków Wodnych KULING
Żołnierzy 1A/C, 82-120 Krynica Morska